

מדינת ישראל
משרד החינוך

ארגון הלמידה – חטיבת ביניים

ט"ז סיון, תשפ"א

רקע

מתווה ארגון הלמידה לשנת הלימודים תשפ"ב גובש לאור מדיניות המשרד הדוגלת בחיזוק מעמדם של אנשי החינוך, בין היתר, באמצעות הרחבת הגמישות הניהולית והפדגוגית של מנהלי בתי הספר. עקרון השותפות אף הוא אבן יסוד של עבודת המשרד, ולכן המתווה משקף ומביא לידי ביטוי גם את תוצר תהליך החשיבה המקיף שקיים המשרד עם שותפיו הרבים בשדה החינוכי.

בפני מערכת החינוך ניצבים אתגרים גדולים, ובהם הצורך בצמצום הפערים – הרגשיים, החברתיים והלימודיים, שהתרחבו בשל משבר הקורונה וסבב הלחימה האחרון. מתווה ארגון הלמידה הנוכחי יאפשר לבתי הספר לקדם שורה של מהלכים חינוכיים, ובהם את היכולת לתת מענים דיפרנציאליים וגמישים לנושא הפערים.

למנהלי בתי הספר היכרות מעמיקה עם צורכי התלמידים הבאים בשעריהם ועם צוותי החינוך, ולכן המשרד רואה בהם גורם משמעותי ומרכזי במתן המענים ובקידום התלמידים. הגמישות תאפשר להם לתת מענים המותאמים לבית ספרם במסגרת המשאבים המוקצים לכל מוסד חינוך. בד בבד היא תאפשר להם לקדם למידת העשרה ומיומנויות התואמות למאה ה־21.

הנחות יסוד בבסיס ארגון הלמידה

1. המשבר שיצרה מגפת הקורונה הרחיב את הפערים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים בכלל ובין קבוצות אוכלוסייה שונות בפרט. עם זאת, המשבר יצר גם הזדמנויות משמעותיות לארגון הלמידה מחדש.
2. קיימת שונות גדולה בין התלמידים, בתי הספר והקהילות, ולפיכך נדרשים התייחסות דיפרנציאלית ומתן מענים מותאמים.
3. למנהלי בתי הספר היכרות מעמיקה עם צורכי בית הספר ויכולת להביא להשגת היעדים המצופים ולמימוש הגמישות באופן מיטבי.
4. משרד החינוך הגדיר את היעדים הלימודיים, התכנים הנדרשים ומסגרת השעות המארגנת כפי שמוצג בטבלאות שבהמשך. למנהל בית הספר גמישות בחלוקת השעות באופן המותאם לצורכי בית הספר.
5. חשוב לעסוק במערכת החינוך גם בלמידה רגשית, חברתית, ובאורח חיים בריא ולכן, מומלץ שעיסוק זה יבוא לידי ביטוי במבנה יום הלמידה, בהקצאת שעות ייעודיות במערכת השעות ובמתן דגש למיומנויות רגשיות וחברתיות בכל תחומי הדעת.

עיקרי התכנית:

- לימוד מקצועות היסוד יתבצע כל שבוע, כל השנה ובכל שכבות הגיל
- גמישות בשיעור של 30% בשעות הלימוד
- הגמישות תינתן באופן שווה לכלל בתי הספר – רמת ליווי ופיקוח דיפרנציאליים
- שינוי סביבת הלמידה ומתכונת הלמידה של התלמיד – הלימודים יתקיימו בין היתר במרחבים חיצוניים ומרחוק
- מקצועות הלימוד יחולקו באשכולות
- שמירת על זכויות עובדי ההוראה והיקף משרתם
- אשכול לימוד חדש: בחירה להעשרה
- למידה בינתחומית – הממזגת בין מקצועות לימוד

פירוט העקרונות המנחים לגמישות

המתווה הנוכחי מרחיב את הגמישות בארגון הלמידה ואת בניית מערכת השעות בכלל, כדי לאפשר למנהלים לתת מענים דיפרנציאליים לצרכים של התלמידים במוסד החינוך. ארגון הלמידה יתבסס על תמונת המצב שגיבש בית הספר בכלל ההיבטים וביניהם בהיבטים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים, בתוך עמידה ביעדים המוגדרים בתוכניות הלימודים.

ארגון הלמידה

- יש ללמד את כל המקצועות בהתאם לתכנון התלת-שנתי.
- מקצועות המסומנים **בכחול** יש ללמד כל השנה, בכל שבוע ובכל שכבות הגיל. את יתר המקצועות אפשר ללמד במיקוד זמן (מחצית שנה, שליש שנה, אחר).

מיקוד תוכנית הלימודים

אשכול מורשת, חברה ורוח (תנ"ך, אזרחות, תרבות יהודית ישראלית, ספרות, היסטוריה וגיאוגרפיה) התכנים באשכול זה מוקדו לכ- 70% פרקי חובה ולצידם פרקי בחירה, על מנת לאפשר בזמן שהתפנה העמקה, בחירה והרחבה בין תחומית. בית הספר ראשי לחבר בין תחומי הדעת, כדי לצמצם את כמות המורים והמקצועות שתלמיד פוגש בזמן נתון, ומתוך גמישות בפריסת השעות בין השנים ולאורך שנת הלימודים. המשרד יעדכן בדבר מיקודים אלה עד לסוף חודש יוני 2021.

חלוקה וגמישות באשכולות

- מקצועות הלימוד אורגנו באשכולות. לכל אחד מהאשכולות הוגדר סל השעות והמקצועות שיש ללמד בו. מנהל בית הספר יוכל לבחור את היקף השעות ללימוד מקצוע מסוים, מתוך האשכול. השעות והיקפן, ילמדו על פי התכנית שתגובש על ידי בית הספר, בהתאם לצרכים של התלמידים כפי שעלו מהמיפויים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים, ובלבד שישמר לימוד כל המקצועות.
- ניתן ללמד באופן בין-תחומי-אינטגרטיבי בתוך האשכול בין המקצועות ובין האשכולות.
- ניתנת גמישות בהקצאת השעות על ידי מנהל בית הספר באופן הזה:
 - ניווד של השעות: הניוד יהיה עד 25% מהשעות מכל אחד מהאשכולות לטובת אשכול אחר. במקרה של חצאי שעות, אפשר לעגל כלפי מעלה או כלפי מטה, על פי שיקול דעתו של מנהל בית הספר.
 - אשכול בחירה: סל השעות של אשכול זה מיועד לטובת נושאי העשרה או לניוד השעות לאשכולות או המקצועות השונים.

גמישות בארגון הלומדים

- הלמידה תיעשה במגוון הרכבים בהתאם לצורכי הלומדים מחד גיסא ומאפייני התוכן הנלמד מאידך גיסא. הרכבים כמו למידה עצמאית/קבוצתית/מליאה, למידה כיתתית/שכבתית, למידה בקבוצות דו-גליות/רב-גליות, בקבוצות הומוגניות משתנות, בקבוצות הטרוגניות ועוד.
- ניתן לבנות מערכת שונה לכל כיתה או קבוצה, בהתאם לצורכי התלמידים.

גמישות במרחבי הלמידה- למידה משולבת דיגיטל ולמידה מחוץ לבית הספר

כחלק ובהמשך להתאמת מערכת החינוך לצרכים של המאה ה-21, בתי הספר ימשיכו להוביל למידה אחרת וחדשנית. למידה שיוצאת מגבולות הכיתה ונכנסת אל המרחבים הפתוחים שבתוך בית הספר או אל השטחים שמחוצה לו. כמו כן, יוכלו בתי הספר לקיים למידה משולבת דיגיטל. בנוסף, ניתנת אפשרות ללמוד במרחבים מגוונים, כולל מבית התלמיד, עד 20% משעות הלימוד השבועיות (עד 7 שעות לימוד בשבוע). מודל זה יותאם לצורכי הלמידה של התלמיד ויוטמע בשיח משותף עם ההורים. אפשרות זו מותנית ב:

- פעילות בית הספר לאורך 6 ימים בשבוע
- קיומם של אמצעי קצה לתלמיד
- סביבה תומכת ללמידה מרחוק

מודל זה יאפשר לבית הספר לפתח לומד עצמאי, להטמיע למידה חדשנית, ללמד בקבוצות קטנות יותר ולהעמיק את היחס האישי עם התלמידה והתלמיד.

הערכה

לרשות בתי הספר עומדים מגוון כלים פנימיים אשר פותחו על ידי הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה) והותאמו לתוכניות הלימודים. הכלים מאפשרים לבתי הספר לערוך באמצעותם ניטור של הפערים ולגבש בעבור התלמידים את המענים הרגשיים, החברתיים והלימודיים. להלן קישורית לכלי הערכה פנימיים:

[פריסת הכלים הקיימים לפי כיתות](#)

* אשר להערכה החיצונית, המשרד יפרסם עדכון מסודר בהמשך.

בבניית מערכת השעות יש להקפיד על:

1. שמירה על סך האורך המחייב 108 שעות ל-3 שנים (36 שעות אורך השנה).
2. שמירה על הזכויות של עובדי ההוראה והיקף משרתם.
3. תוכנית העבודה הבית ספרית תאושר בוועדה המלווה.

מערכת השעות במגזר הממלכתי-יהודי

סך הכול שעות בשלוש שנים	מקצוע	אשכול
108		שעות אורך
9	שפת אם עברית	שפת אם
30	תנ"ך	מורשת חברה ורוח
	אזרחות	
	תרבות יהודית ישראלית	
	ספרות	
	היסטוריה	
	גאוגרפיה	
12	חינוך גופני	חינוך ואורח חיים בריא
	שעת חינוך	
30	מתמטיקה	מתמטיקה, מדע וטכנולוגיה
	מדע וטכנולוגיה	
12	אנגלית	שפות
6+3*	ערבית או צרפתית	
9	תחום/נושא נוסף לבחירה - אומנות חזותית, מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע, קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי ועוד.	בחירה והעשרה

- [חוזר מנכ"ל תשס"ט 8/א סעיף 36-31.1](#) תוכנית היסוד (הליבה) לחטיבות הביניים בחינוך העל-יסודי עדיין בתוקף, להוציא הטבלאות ב"5.3-5.6 המתעדכנות במתנ"ה מזמן לזמן.
 - [הקצאת שעות הבסיס בחטיבת הביניים](#) משתנה בהתאם למדדים של גודל כיתה.
- *תוספת שעות לסלים מוקצים על ידי המטה (לקבלת שעת תקן נוספת לשפה זרה: צרפתית/ערבית יש להגיש בקשה)

מערכת השעות בחמ"ד

סך הכול שעות בשלוש שנים	מקצוע	אשכול
108		שעות אורך
9	שפת אם עברית	שפת אם
10	תנ"ך	מקצועות קודש
	תושב"ע	
20	אזרחות	מורשת חברה ורוח
	ספרות	
	היסטוריה	
	גאוגרפיה	
12	חינוך גופני	חינוך ואורח חיים בריא
	שעת חינוך	
30	מתמטיקה	מתמטיקה, מדע וטכנולוגיה
	מדע וטכנולוגיה	
12	אנגלית	שפות
6+3*	ערבית או צרפתית	
9	תחום/נושא נוסף לבחירה - אומנות חזותית, מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע, קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי ועוד.	בחירה והעשרה

- [חוזר מנכ"ל תשס"ט 8/א סעיף 3.1-36](#) תוכנית היסוד (הליבה) לחטיבות הביניים בחינוך העל-יסודי עדיין בתוקף, להוציא הטבלאות ב"5.3-5.6 המתעדכנות במתנ"ה מזמן לזמן.
 - [הקצאת שעות הבסיס בחטיבת הביניים](#) משתנה בהתאם למדדים של גודל כיתה.
- *תוספת שעות לסלים מוקצים על ידי המטה (לקבלת שעת תקן נוספת לשפה זרה: צרפתית/ערבית יש להגיש בקשה)

מערכת השעות במגזר הערבי והבדואי

סך הכול שעות בשלוש שנים	מקצוע	אשכול
108		שעות אורך
15	שפת וספרות ערבית	שפת אם
20	תרבות ומורשת דת	מורשת חברה ורוח
	אזרחות	
	היסטוריה	
	גאוגרפיה	
12	חינוך גופני	חינוך ואורח חיים בריא
	שעת חינוך	
30	מתמטיקה	מתמטיקה, מדע וטכנולוגיה
	מדע וטכנולוגיה	
15	עברית	עברית
12	אנגלית	שפה זרה
4	תחום/נושא נוסף לבחירה - אומנות, חזותית, מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע, קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי ועוד.	בחירה והעשרה

- [חוזר מנכ"ל תשס"ט 8/א סעיף 3.1-36](#) תוכנית היסוד (הליכה) לחטיבות הביניים בחינוך העל-יסודי עדיין בתוקף, להוציא הטבלאות ב"5.3-5.6 המתעדכנות במתנ"ה מזמן לזמן.
- [הקצאת שעות הבסיס בחטיבת הביניים](#) משתנה בהתאם למדדים של גודל כיתה.

מערכת השעות במגזר הדרוזי

סך הכול שעות בשלוש שנים	מקצוע	אשכול
108		שעות אורך
15	שפה וספרות ערבית לדרוזים	שפת אם
20	תרבות ומורשת דת	מורשת חברה ורוח
	אזרחות	
	היסטוריה	
	גאוגרפיה	
12	חינוך גופני	חינוך ואורח חיים בריא
	שעת חינוך	
30	מתמטיקה	מתמטיקה, מדע וטכנולוגיה
	מדע וטכנולוגיה	
15	עברית לדרוזים	עברית
12	אנגלית	שפה זרה
4	תחום/נושא נוסף לבחירה - אומנות חזותית, מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע, קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי ועוד.	בחירה והעשרה

- [חוזר מנכ"ל תשס"ט 8/א סעיף 3.1-36](#) תוכנית היסוד (הליבה) לחטיבות הביניים בחינוך העל-יסודי עדיין בתוקף, להוציא הטבלאות ב"5.3-5.6 המתעדכנות במתנ"ה מזמן לזמן.
- [הקצאת שעות הבסיס בחטיבת הביניים](#) משתנה בהתאם למדדים של גודל כיתה.